

משרד החינוך
המינהל למדע ולטכנולוגיה
הפיקוח על מגמת טכנולוגיות תקשורת

יום רביעי י"ט אב תשפ"א
28/7/2021

הערכות להפקת פרויקטי הגמר בהפקות בתקשורת ובקולנוע תעודי ועלילתי לשנה"ל תשפ"ב

לרכזיות למורי/ות הפקות בתקשורת ובקולנוע שלום רב,
ההנחיות שלהלן תוצאה של תהליך מתמשך במסענו המאתגר והקסום, בהפיכת רעיונות מופשטים ומילוליים לבריאת עולם קולנועי מעניין וחוויתי.

זהו מסע מורכב שפיצוח הנוסחה האלכימאית, בהפיכת רעיון מופשט לקסם קולנועי, עלומה ותלוייה במרכיבים רבים. חלקם יוותרו חידתיים ושנויים במחלוקת מנקודת מבטו האישית של כל צופה. הדבר נכון לגבי כל יצירה קולנועית בכלל ובמיוחד לגבי היצירה הצעירה. למרבית היוצרים והיוצרות הצעירות תהא זו הפעם הראשונה ואולי אף האחרונה בהתמודדות מול האתגר ביצירת עולם קולנועי חוויתי.

יחד עם זאת, כמחנכים לאמנות הקולנוע עלינו להתמקד **בשלושה מרכיבים יסודיים** שאין בילתם, בדרך ליצירה קולנועית צעירה משכנעת:

1.תהליך

אין 'ניסים' ביצירה קולנועית מעניינת! מדובר בתהליך. במסע מורכב מאוד, החייב להתפרס על פני שלוש שנות לימוד, במהלך עלינו לעמול כדי 'להצית' בקרב תלמידנו ותלמידותנו את תשוקתם ואהבתם לקסם הקולנועי.

2.סיפור/עלילה

העולם הקולנועי נברא בראשית דבר באמצעות **עלילה**. בסיפור-המתורגם לתסריט שהיוצר/ת קשורים ומחוייבים אליו בכל מאודם. אי אפשר לספר סיפור קולנועי משכנע אם אינך מתלהב ממנו! עוד משחר ימי ההיסטוריה מתברר כי היכולת האנושית להצליח ב'לספר סיפור' בצורה מרתקת היא מורכבת למדי. גם אז הייתה בחזקת כשרונם של מעטים. בעידן התרבות הדיגיטאלית ו'האינסטוש', שבעטייה ממעטים תלמידנו להחשף לקריאת סיפורת ולצפייה בסרטים איכותיים, הופכת משימתנו בהטמעת הכישורים לכתיבת תסריט משמעותי ולא פשטני, למשימה קשה ומאתגרת במיוחד.

3.שפה קולנועית

סיפור מרתק ככל שיהא, חייב תיווך באמצעות שימוש נבון ומושכל בכללי התחביר הקולנועיים. טעות לחשוב שעשייה קולנועית היא תוצאה של החלטות טכניות פשטניות ואינטואיטיביות כמו:הוא עצוב לכן נצלם בקלוז אפ, הוא מסתובב בחדר אז נצלם בלונג וכ"ו. נזכור ששאיפתו האולטימטיבית של היוצר הקולנועי היא לעורר **רגשות** בלב הצופה.זאת ניתן להשיג רק באמצעות שימוש נבון וחכם בכללי התחביר הקולנועי.

יצירת אמפתייה משמעותית בין גיבור הסרט לצופה, נוצרת כאשר הצופה **חש פנימה בתוכו** את העצב, השמחה, ההרהור, את כל מצבי הרוח של הגיבור **שלא באמצעות דיבור!** אלא באמצעות **דימויים אודיו ויזואלים !!**

משרד החינוך
המינהל למדע ולטכנולוגיה
הפיקוח על מגמת טכנולוגיות תקשורת

כדי להבטיח מפגש אפקטיבי ואינטראקציה רגשית וחוויתית עמוקה בין הצופה לבין הסיפור הקולנועי, הכרת דקדוקה של השפה הקולנועית היא הכרח שאין בלתה. בענין זה נדגיש שני עקרונות יסודיים שעלינו לעמוד להטמעתם:

- **'התנסות ושוב התנסות'** - בהכרת שפת המבע הקולנועית על מרכיביה העיקריים והטמעתם בעשייה. התנסות חוזרת ונשנת של תלמידנו, היא הכרחית כדי 'לדבר קולנוע' ברור. את זאת ניתן לעשות תוך התלבטות בשאלה הגדולה כיצד ניתן לייצר רגשות בסרט, ע"י צפייה בסרטים, ניתוח והתנסות מתמשכת במה 'שעובד יותר' ובמה שאינו עובד, בדרך להביע את הסיפור הקולנועי.
- **קבלת החלטות** בעיקר ע"י הבמאי/ית המוביל/ה את הפרוייקט. התסריטאי והבמאי הדגול אברהם הפנר ז"ל כינה זאת **'האצבע המורה של הבמאי'**. זהו השלב שבו כל המבטים מופנים לבמאי/ית לקבלת תשובות לכל השאלות שעולות מסביבו. על הבמאי/ית ועליו בלבד, מוטלת האחריות להנחות בדיוק רב את הצוותים, כיצד לפעול בכל שלב נתון עד לקבלת אישורו הסופי לכל שוט ולסצנה הראויים.

החלטות אלה הן קשות למקצוענים וקשות עשרות מונים ליוצרים והיוצרות הצעירות, שזו להם הפעם הראשונה ואולי האחרונה בהפקת סרט קולנועי קצר. אל לנו להמעיט או להקל על תלמידנו בהכרת מורכבות תהליך קבלת ההחלטות. אדרבא עלינו לאפשר להם לטעות, לנסות ולהתנסות באפשרויות השונות ובמשמעויותיהן הנראטיביות: בתנועת מצלמה, בזווית הצילום, בבחירת סוג העדשה, בסוג התאורה, בנקודת המבט, במיזנסצנה, בעמדת השחקנים, בעיצוב פס קול, בבחירת לוקי שניים, בסגנון עריכה וכו', **עד לקבלת החלטתם המנומקת והמבוססת המתועדת בתיק ההפקה.**

חשוב להדגיש: קיום מרכיבי היסוד הנ"ל: תהליך, סיפור/עלילה, שפה קולנועית וקבלת החלטות ע"י הבמאי/ית, חייבים לבוא לידי ביטוי בהפקתם של כל פרוייקטי הגמר: **סרטים תעודיים ועלילתיים כאחת!**

ההנחיות שיפורטו בהמשך נובעות מתוך תפיסה זו, ומהוות נדבך נוסף בדרך לשיפור איכות היצירה הקולנועית הצעירה, התעודית ועלילתית, וכן ביצירת הבחנה ברורה וחד משמעית המבדילה בין דרישות פרוייקטים תיעודי ועלילתי 5 יח"ל לבין פרוייקטים תיעודי ועלילתי של 3 יח"ל.

4. עיקרי השינויים לדרישות פרוייקט הגמר תעודי/עלילתי ב 5 יח"ל:

1. [הנחיות לפרוייקט גמר תעודי/עלילתי לשנה"ל תשפ"ב.](#)
2. אישור הפיקוח עוד בשלב הפרה פרודקשן להפקה בטופס: [המורה יש לי רעיון לסרט.](#)
3. [תפקיד נוסף להקמת אתר לפרוייקט ולניהול קמפיין לשיווק ברשתות.](#)

משרד החינוך
המינהל למדע ולטכנולוגיה
הפיקוח על מגמת טכנולוגיות תקשורת

4. הדגשת הופעתם של [מרכיבי הזאנר](#) בפרוייקט הגמר בהתבסס על החומרים שנערכו בעקבות השתלמויות המורים בקיץ תשפ"א.

לרשותנו חומרי למידה רבים העשויים לסייע למורה ולתלמיד בהכרת שלושת המרכיבים הללו .
כל חומרי הלמידה עומדים לשימושכם [במודל](#).
1) סרטוני שפת הקולנוע שהוכנו ע"י ד"ר פאבלו אוטין.
2) מערכי שעורים אינטראקטיביים ללמידה עצמאית.
3) ניתוח ופירוק מרכיבי הזאנר בתחום הכתיבה, צילום, תאורה ועריכה.

5. מפגשים והשתלמות מורים להטמעת השינויים

1. בתאריך ה-29/8/21, בשעה 20:30-2200 נקיים מפגש רכזי ומורי הפקות בו נעבור על עיקרי השינויים והעדכונים לגבי ההפקות פרוייקטי הגמר לקראת פתיחת שנה"ל [קישור למפגש](#). השתתפותך חשובה!
2. במהלך התקופה הקרובה תפורסם השתלמות מחייבת לכל המורים המעוניינים להגיש את תלמידיהם לפרוייקט 5 יח"ל. כדי להימנע ממשברים מיותרים אנו פונים לכל המורים להרשם להשתלמות מקוונת זו!
3. 21/12/2021 עד 23/12/2021 מתוכננת להערך השתלמות מורים במרכז ההשתלמויות בשלומי במסגרתה נטמיע בין היתר את הדרישות להפקתם של פרוייקטי הגמר.

6. מתווה תכ"ל והנחיות חשובות בתחום ההפקות

1. מתווה [תכ"ל להפקות שכבה י'-שכבה י'ב](#)
  2. [מאפיינים להגדרת ציון פרויקט גמר שכבת י'ב](#)
  3. [הנחיות והערכות לרכז המגמה בטרם](#) יציאת הצוותים לצילומים.
- בעקבות מגפת הקורונה שעדיין נמשכת, ההנחיות אלו עשויות להשתנות בהתאם להנחיות משרדי החינוך והבריאות. יש לעקוב אחר עדכון הפרסומים באתר ובהודעות צוות הפיקוח. מתווה הבחינות החיצוניות והפנימיות יהיה על פי המתכונת בתשפ"א. הפרוייקטים יופקו על פי הדרישות שפורטו במסמך זה ובנספחים.

אני מודה לצוות ההפקות בפיקוח שעמל ללא הרף, להשבחת איכות היצירה הצעירה, ואשר שקד על מלאכת הכנת החוזר על נספחיו: רון גרבר, מושיקו הקמן, עמית דורון ובלאל יוסף.

שנת חינוך מוצלחת ומהנה ובריאות מלאה לכולנו.

משרד החינוך
המינהל למדע ולטכנולוגיה
הפיקוח על מגמת טכנולוגיות תקשורת

שלכם

יוסי בר דוד
מנהל תחום דעת (מגמות טכנולוגיות תקשורת)
מינהל מדע וטכנולוגיה
משרד החינוך

050-6282054 | 073-3931697

yosyba@education.gov.il

